

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců Mgr. Evy Šonkové a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobkyň: **a) T. B. N. T., b) E. T.**, obě zastoupeny Mgr. Noemi Ilczyszynovou, advokátkou se sídlem Michelská 300/60, Praha 4, proti žalované: **Policie České republiky, Ředitelství služby cizinecké policie**, se sídlem Olšanská 2176/2, Praha 3, proti rozhodnutí žalované ze dne 11. 3. 2021, č. j. CPR 38047-5/ČJ-2020-930310-V249, v o kasační stížnosti žalobkyň proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 29. 4. 2021, č. j. 41 A 3/2021 - 25,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalobkyně **n e m a j í** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalované **s e** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobkyně se žalobou u Krajského soudu v Ústí nad Labem (dále jen „krajský soud“) domáhaly zrušení v záhlaví uvedeného rozhodnutí, kterým žalovaná zamítla odvolání proti prvostupňovému rozhodnutí, v němž byla žalobkyni a) uložena povinnost upustit území členských států Evropské unie. Žalobkyně v žalobě požádaly o osvobození od soudních poplatků. Uvedly, že jsou zcela nemajetné (až na běžné vybavení domácnosti a věci běžné osobní potřeby), obě jsou bez příjmu, přičemž žalobkyně b) je studentkou a její matka, žalobkyně a), opatřuje prostředky na jejich obživu prostřednictvím darů a půjček od členů vietnamské komunity; nacházejí se ve svízelné finanční situaci, neboť žalobkyně a) nemůže vykonávat výdělečnou činnost z důvodu stále nevyřízené žádosti o udělení přechodného pobytu na území České republiky.

[2] Krajský soud jim v záhlaví uvedeným usnesením osvobození od soudních poplatků nepřiznal. Soud žalobkyním přípisem ze dne 13. 4. 2021, č. j. 41 A 4/2021 - 9, zaslal k vyplnění

formulář prohlášení o osobních, majetkových a výtěžkových poměrech. Žalobkyně soudu doručily vyplněná prohlášení, uvedly v nich své rodinné vztahy, ale všechny kolonky o příjmech, výdajích, majetku a závazcích proškrtaly.

[3] Krajský soud připomněl, že důkazní břemeno k prokázání nedostatku prostředků k úhradě soudního poplatku nese účastník soudního řízení. Žadatel je povinen soudu prokázat hodnověrným způsobem své majetkové a sociální poměry.

[4] Po prostudování žalobkyněmi předložených prohlášení krajský soud dospěl k závěru, že jejich tvrzení nejsou věrohodná, a proto jejich žádosti o osvobození od soudních poplatků nelze vyhovět. Žalobkyně musejí vynakládat určitou finanční částku za potraviny a bydlení a tomu musejí odpovídat i nějaké příjmy, popř. jim v dané výši vznikající závazky (dluhy). Žalobkyně však neuvedly žádné příjmy ani jakékoli výdaje. Krajský soud přitom žalobkyně řádně upozornil, že formulář je třeba náležitě vyplnit a skutečnosti uvedené v něm doložit hodnověrnými doklady, a poučil je, že nebude-li formulář náležitě vyplněn, nebo vyplyne-li z nich, že jsou nevěrohodné, popř. neúplné, soud žádosti o osvobození od soudních poplatků nevyhoví.

[5] Rovněž informace obsažené v žádosti o osvobození jsou příliš obecné. Žalobkyně sice tvrdily, že prostředky na obživu získávají prostřednictvím darů a půjček od členů vietnamské komunity, ale neuvedly ani výši nákladů na bydlení a stravování, ani výši svého dluhu, který takto vznikl. Svá tvrzení nijak nedoložily, zejména neprokázaly, že skutečně přijímají dary a půjčky a že žalobkyně b) je studentkou. Jako studentka by pravděpodobně měla nárok na výživné od svého otce, popř. přídávky na dítě, zatímco žalobkyně a), která je vzdaná, na výživné od manžela. Příjmy z těchto zdrojů však žalobkyně ve svých podáních nezminily, což podle krajského soudu jen dokresluje celkovou nevěrohodnost jejich prohlášení.

II. Shrnutí kasační stížnosti

[6] Žalobkyně (dále jen „stěžovatelky“) proti tomuto usnesení krajského soudu brojí kasační stížností, a to z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), a současně žádají o přiznání odkladného účinku.

[7] Stěžovatelky uvádějí, že za běžných okolností lze přisvědčit tomu, že důkazní břemeno prokázání nároku na osvobození od soudních poplatků leží na žadateli, nicméně v projednávaném případě soud zcela pominul okolnosti na straně stěžovatelek.

[8] Stěžovatelka a) pobývá v České republice toliko na základě podané žádosti o přechodný pobyt, aby se mohla starat o svou nezaopatřenou dceru, stěžovatelku b). Stěžovatelka a) nesmí vykonávat výtěžnou činnost a zároveň nemá nárok na jakékoli dávky sociálního zabezpečení, a pouze proto „přežívá“ s vidinou získání povolení k pobytu, jak naznačila v žalobě. Žije s dalšími lidmi ve společné domácnosti, kde díky dobrotivosti jiných členů vietnamské komunity nemusí hradit nájem a je o ni postaráno, i co se týče potravin a případně ošacení. Pokud je třeba uhradit nezbytnou částku, je toto uhrazeno formou „půjčky“ od jiných členů vietnamské komunity „napřímo“, a tudíž se i dle názoru právní zástupkyně nejedná o příjem. Stěžovatelka b) je studentkou a její příjmová stránka je prakticky totožná se situací stěžovatelky a). Stěžovatelka b) nemá žádné příjmy od otce, který je neznámého pobytu, a nepobírá žádné dávky sociálního zabezpečení.

[9] Pokud měl krajský soud za to, že je formulář k prokázání majetkových poměrů „nedokonale“ vyplněn, měl vzít v úvahu jemu známé osobní poměry stěžovatelek a pakliže mu

pokračování

některá (byť v zásadě pravdivá) tvrzení stěžovatelek přišla nevěrohodná, bylo by možné dotazem tyto pochybnosti překlenout. Soud však konstatoval, že tvrzení o „neexistujících“ příjmech stěžovatelky řádně nedoložily, aniž by naznačil, jakým způsobem lze takovou skutečnost prokazovat. Stěžovatelky by za jistých okolností mohly navrhnout jako důkaz šetření v místě bydliště či výslech svědků, ale v případě žádosti o osvobození od soudních poplatků nejde o běžný procesní postup. Napadené usnesení proto považují za nepřezkoumatelné.

[10] Stěžovatelky proto navrhují, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení zrušil a věc vrátil krajskému soudu k novému rozhodnutí.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[11] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval posouzením, zda byly splněny podmínky řízení. Zjistil, že kasační stížnost byla podána včas, osobami oprávněnými, proti rozhodnutí, vůči němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná a jsou splněny i obsahové náležitosti stížnosti dle § 106 s. ř. s.

[12] Ačkoli v řízení před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, Nejvyšší správní soud se nezabýval přijatelností kasační stížnosti podle § 104a s. ř. s. ve znění účinném od 1. 4. 2021. Kasační stížnost totiž nesměruje proti konečnému rozhodnutí krajského soudu, ale toliko proti procesnímu rozhodnutí o osvobození od soudních poplatků. V takovém případě se v souladu se závěry rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 6. 2021, č. j. 1 As 124/2021 - 28, institut nepřijatelnosti neuplatní.

[13] Kasační stížnost není důvodná.

[14] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. platí, že „*účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zcela osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.*“

[15] Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že předpokladem úspěchu žádosti o osvobození od soudních poplatků je řádné splnění povinnosti tvrzení a povinnosti důkazní. Současně upozorňuje, že podle § 109 odst. 5 s. ř. s. nelze v řízení o kasační stížnosti přihlížet ke skutečnostem, které stěžovatel uplatnil až poté, kdy bylo vydáno napadené rozhodnutí.

[16] Jak plyne z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 - 88, č. 1962/2010 Sb. NSS, účastník řízení, který požádal o osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.) a který byl soudem řádně poučen (§ 36 odst. 1 s. ř. s.), je povinen uvést a prokázat veškeré skutečnosti rozhodné pro posouzení žádosti. Vyplyne-li z uvedených údajů či obsahu spisu, že jsou nevěrohodné, popř. neúplné, soud žádost zamítne.

[17] Nejvyšší správní soud ze spisu krajského soudu zjistil, že stěžovatelky požádaly o osvobození od soudních poplatků a soud jim následně zaslal k vyplnění formulář prohlášení o osobních, majetkových a výtěžkových poměrech. Krajský soud je řádně upozornil, že formulář je třeba náležitě vyplnit a skutečnosti uvedené v něm doložit hodnověrnými doklady, a poučil je, že nebude-li formulář náležitě vyplněn, nebo vyplyne-li z nich, že jsou nevěrohodné, popř. neúplné, tak žádosti o osvobození od soudních poplatků nevyhoví.

[18] Stěžovatelky soudu doručily prohlášení, v nichž sice uvedly své osobní údaje a rodinné vztahy, ale všechny kolonky o příjmech, výdajích, majetku a závazcích proškrtaly. Stěžovatelky v žádosti uvedly, že jsou bez příjmu a prostředky na obživu získávají prostřednictvím darů a půjček od členů vietnamské komunity, ale bližší osvětlení své situace poskytly až v kasační stížnosti. Není pravdou, že by žalobkyně nemohly tato svá tvrzení doložit např. prohlášením těch, kteří o ně pečují a zajišťují jim na dluh či ze solidarity veškerou obživu. V každém případě mohly tyto informace ozřejmit ve zmiňovaném formuláři. Nebyly by tím nuceny prokazovat neexistující skutečnosti, resp. neexistující příjmy, ale pouze doložit, jak jsou hrazeny jejich nezbytné životní náklady. Vznesená námitka nepřezkoumatelnosti proto není důvodná.

[19] Ze spisového materiálu, který měl krajský soud k dispozici, tedy plyne, že stěžovatelky nedoložily, že nemají dostatečné prostředky, a ani netvrdily všechny potřebné skutečnosti, natož aby je prokázaly. Stěžovatelky byly ve věci řádně poučeny. Nelze dovozovat povinnost soudu aktivně zjišťovat informace potřebné k osvobození stěžovatelek od soudních poplatků, a to zvláště v situaci, kdy byly od počátku řízení před krajským soudem zastoupeny advokátkou, a měli tak zajištěnou právní pomoc ve smyslu čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

[20] Nejvyšší správní soud uzavírá, že kasační důvod podle § 103 písm. b) není naplněn, neboť v této procesní věci nerozhodoval správní orgán. Námitky stěžovatelek byly obsahově podřaditelné pod § 103 písm. a) a d), ale z výše uvedených důvodů jim Nejvyšší správní soud nepřisvědčil.

IV. Závěr a náklady řízení

[21] Nejvyšší správní soud s ohledem na výše uvedené neshledal postup krajského soudu za rozporný se zákonem, a proto kasační stížnost podle § 110 odst. 1 in fine s. ř. s. zamítl.

[22] Nejvyšší správní soud se nezabýval žádostí stěžovatelek o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, neboť bez zbytečného odkladu rozhodl ve věci samé.

[23] O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelky nebyly ve věci úspěšné, nemají proto právo na náhradu nákladů řízení; žalované žádné náklady v řízení o kasační stížnosti nevznikly, proto jí soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. června 2021

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu